

OBLIKOSLOVJE OJSTRICE NAD DRAVOGRADOM (z glasoslovnim orisom)

Govor Ojstrice spada h koroškemu podjunskeemu narečju. Nosna samoglasnika *ɛ* in *ɔ* sta se pozno raznosnila, za *ɛ* in dolgi polglasnik je današnji odraz dolgi *a*. Razprava prikazuje glasoslovje, podrobno pa oblikoslovje tega obmejnega govora.

The Slovene microdialect of the village Ojstrica north of Dravograd belongs to the Podjuna dialect of the Carinthian dialect group. The nasal vowels *ɛ* and *ɔ* were denasalized at a late date, the present reflex of *ɛ* and the long schwa is *a*. The morphology, and to some extent the phonology, of this frontier microdialect are described.

0 Uvod

0.1 O podjunskemu narečju je pisalo več raziskovalcev¹, natančno sta ga raziskovala Tine Logar² in Pavel Zdovc³. V Republiki Sloveniji prištevamo k podjunskemu narečju govor Libelič in Ojstrice, mežiško narečje in severnopohorsko-remšniško narečje.

0.2 Ojstrica spada v krajevno skupnost in občino Dravograd. Izrazito hrivovsko naselje z raztresenimi kmetijami na prisojnih južnih pobočjih Košenjaka (1517 m) ima kmetije razložene od 700 do 1020 m nadmorske višine. Sredi obsežnih gozdov je več kulturnih jas med Ojstriškim potokom, Boštjanskim potokom, Goriškim Vrhom in Sv. Duhom. Obsežnejše košenice in senožeti v višjih legah deloma zaraščajo. Dobro uspevajo rž, ječmen, krompir, v nižjih legah tudi pšenica in ajda. Močno je še razširjena domača peka rženega kruha, in en mlin na vodni pogon še melje. Iz tega pretežno agrarnega kraja odhajajo delavci na delo v Dravograd in na Ravne.

Cerkev sv. Janeza z obzidanim pokopališčem je bila zgrajena leta 1425. Število prebivalcev je od 1869 do 1971 padlo od 249 na 130; od teh je danes le 54 kmetov. Osnovnošolski pouk se je začel leta 1894; v novo podružnično šolo, zgrajeno 1969, hodijo otroci z Goriškega Vrha, Velke, od Svetega Duha in s Kozjega Vrha; število osnovnošolskih otrok upada: leta 1978 – 43 otrok, 1990/91 – 24 otrok.

Domačini imenujejo kraj tudi *Kimperk*, prid. *kimperški*, prebivalce pa *Kimperžani* (uradno *Ojstrica*, *ojstriški*, *Ojstričani*).

¹ Urban Jarnik, Obraz slovenskoga narečja u Koruškoj, Kolo, 1842, 41–57; Fran Ramovš, Historična gramatika slovenskega jezika, VII, Dialekti, Ljubljana, 1924; G. Neweklowsky, Zur Erforschung der slowenischen Dialekte Kärntens, SR 1979, 443–450.

² Dialektološke študije XIV, Govor vasi Kneža pri Djekšah na Koroškem, SR 1968, 395–412.

³ Die Mundart des südöstlichen Jauntales in Kärnten, 1972, 191 str.

19.53 **0.3** Ojstriški govor je izgubil tonemsko naglaševanje; jakostni naglas ni vezan na določen zlog v besedah. Kratki naglašeni samoglasniki se lahko pojavljajo v vsakem besednem zlogu. V svojem jezikovnem razvoju je govor opravil za slovenščino tipične naglasne prestave: premik psl. ckfl. proti koncu besede ter umik s kratkega zadnjega zloga proti začetku besede (umično naglašeni *e*, *o* in polglasnik so praviloma še kratki), umik dolgega ckfl. za zlog proti začetku besede (umično naglašeni samoglasniki so praviloma kratki). Govor pozna tudi premik z akutiranega zloga proti koncu besede: *bábica* > *babíca*. Skrajšani psl. akut v nezadnjih zlogih se je tu pozno podaljšal, zato imamo za staroakutirani jat drugačen odraz kot za stalno dolgi jat.

0.4 Fonološki sestav ojstriškega govora:

0.4.1 Dolgi naglašeni samoglasniki⁴ **Kratki naglašeni samoglasniki⁵**

<i>t̄</i>		<i>ú</i>	<i>ì</i>	<i>ù</i>
<i>íə</i>		<i>úə</i>	<i>è/ë</i>	<i>ò/ò</i>
<i>é</i>		<i>ó</i>		
<i>é</i>	<i>é</i>	<i>ó</i>		
<i>ee</i>	<i>oo</i>	<i>+ or</i>		
<i>á</i>				<i>à</i>

⁴ Zapis samoglasniških fonemov je prirejen za tisk. Znak / / nad samoglasnikom pomeni mesto naglasa in hkrati dolžino, *íə*, *úə*, *ee*, *oo* so drseči enofonemski dvoglasniki; pri *é* in *ó* je prva mora ozja, druga širša. Pika pod *e* in *o* označuje ozki izgovor, *é* in *ó* sta široka. Dolgi samoglasniki zastopajo psl. dolge akutirane in cirkumflektirane samoglasnike, tudi drugotno naglašene, govorijo pa se tudi v prevzetih besedah. Gradivo:

1. *gníva* 'njiva', *xodlí*, *jopíca*, *turkija* : *mícen*, *tíkni*; *kukújca*, *rúse*, *úra*, *žúlok*;
2. *bríazje*, *čríasna*, *sníeh*; *líat*, *píæch*, *šíæst*; *kobíle*, *wíæle*, *se je kadíewo*, *žíæwa* (*íə* je odraz dolgega jata, dolgega etimološkega *e* in dolgega *i* pred -*le*, -*li*, -*wo*, -*wa*) *búøh*, *gwíøbek*, *kúas* 'koz', *múæch*, *s túøbo*; *cúø*:
3. *bedéli*, *jésti*; 'hrana', *mélem*, *zéle* (*e* je odraz staroakutiranega jata in novoakutiranega *e* v položaju pred sprednjim samoglasnikom); *bódi*, *góba*, *móka*, *ósom*, *wóla*, *nóswa*; *wóuk*, *mónzem*;

4. *dewét*, *glédam*, *pét*, *wréme*, *jézik*;

5. *boleéwo*, *breeza*, *dweéma*, *neéso*, *peéko*, *teéta* (*ee* je odraz staroakutiranega jata in dela novoakutiranih ter umično naglašenih *e*); *boóga*, *doóra*; *koóza*, *škoóda*, *koóš*, *oótrek*, *jegoóda* (*oo* je odraz drugo- ali tretjeumično naglašenega *o* ter novoakutiranega *o*). V primerih *dówa*, *kómon*, *gledóli*, *spomenóli* (je ó odraz za psl. dolgi *a*).

⁵ Kratki naglašeni samoglasniki so odrazi psl. kratkih naglašenih samoglasnikov, novoakutiranih *e* in *o* v edinem zlogu, kratki so lahko tudi umično naglašeni samoglasniki; kratki *a* nastopa tudi za polglasnik in nosni *ç*; samoglasniški upad se kaže v polglasniku, nastalem iz *i*, *u*, *e*, *é*. Pred zaporniki se skrajšata dolga *í* in *ú*. Gradivo:

1. *bik*, *tič*; *korító*; *žíwet*; *čút*, *kúp*; *klúč*; *presúho*;
2. *dét*, *kmét*, *kléti*, *séno*; *kóš*, *stróp*, *kósti*, *otróku*, *črówo*;
3. *máš*, *bát*, *jáme*, *jóspa*, 'podstrešje'; *nábi* 'midve', *wráčet*, *ládi* 'ljudje', *jáne* 'junec', *pále* 'potlej';
4. *tkát*, *záčne*, *záwært*, *pás*, *mágwa*, *máso*.

Sestav nenaglašenih samoglasnikov je enak knjižnemu, le nenaglašeni *eé* za jat se pojavlja kot posebnost, in sicer kaže na pozen naglasni umik za zlog proti začetku besede: *cváteew, boóleew, zóbeew* 'zabela'. Nenaglašeni *o* je ožji kot v knjižnem jeziku.

0.4.2 Soglasniški sestav⁶

Zvočniki

<i>w/u</i>	<i>j/l</i>
<i>m</i>	<i>n</i>
<i>r l</i>	

Nezvočniki

<i>p</i>	<i>t</i>	<i>k</i>	<i>č</i>	<i>c</i>
<i>b</i>	<i>d</i>	<i>g</i>		
	<i>s</i>	<i>h</i>	<i>š</i>	
	<i>z</i>		<i>ž</i>	

1. Oblikoslovje

1.1 Samostalniška beseda

1.1.1 Samostalniki. – Ojstriški govor ima v ednini ohranjene vse tri spole, v dvojni in množini pa le moškega in ženskega. Dvojina je (kot v knjižnem jeziku) ohranjena v I/T in D/O, v R in M so množinske končnice. Posamezne končnice so pomensko bolj obremenjenjene kot v knj. jeziku, redukcija je minimalna, posplošujejo se končnice *-om*, *-eh*, *-ami* za oba spola v množini ter *-ama* v dvojni.

1.1.1.1 Moške sklanjatve imajo v ednini še podspol živost/neživost.

Sam. 1. moške sklanjatve se sklanjajo po vzorcu za nepremični naglasni tip:

<i>mlín</i>	<i>-ø</i>	<i>-a/-u</i>	<i>-u</i>	<i>-ø</i>	<i>-u/-i</i>	<i>-om/-u</i>
	<i>-i</i>	<i>-ow</i>	<i>-om</i>	<i>-e</i>	<i>-eh</i>	<i>-ami</i>
	<i>-a</i>		<i>-ama</i>			

Premični naglas imajo številni samostalniki: *jézik jezíka, čwoówek čoweéka, jávor jewóra, jöpič jopíča, liømeš leméža, märlič märlíča, oógrat ogróda, oótrek otróku, poógrep pogríeba, wéčer wečíra*. Kratki naglas z zadnjega zaprtega zloga dvozložnih besed se umakne za zlog na levo. Končniški naglasni tip se je po naglasnem umiku zenačil z nepremičnim; posplošita se imenovalniški osnovni *pás*

⁶ Ojstriški soglasniški sistem se od knjižnega razlikuje v naslednjem:

1. Nezaokroženi *w* izgovarjajo pred samoglasniki, zaokroženi *w* pa pred soglasnikom ter na koncu besede. Zastopa pa praslovanski *u*, psl. *t* pred zadnjimi samoglasniki, *t* na koncu besede ali zloga ali pa nastopa kot proteza pred vzglasnim *u* in *o*: *wigret, wùkna, wsók, ówca, práw, piw, wúho, wógle*.
2. Mehki *l'* je otrdel: *klùč, wóla, zèmla*.
3. Pogost je jezičkov *r*.
4. Mehki *n'* se je med samoglasniki razvil v *j*, sicer pa je *n*: *kuhíja, črìašna, gníva, njíva*.
5. Iz nenaglašenih zlogov *-li-*, *-wi-*, je lahko nastal *j*: *kéjko, wéjko, sprájla*, 'spravila'.
6. *tl*, *dl*, sta ohranjena: *môdlim, wádla*, 'vela' ; *jèdva*.
7. *-g* je prešel v *-h*: *bríh, dóuh*.

19. *nóšlìš*: *pàsa, dìža; pàku pàkwa, stàbòr stàbra.* – Mešani naglasni tip je po drugem naglasnem umiku odpravljen, umično naglašeni samoglasnik pa je kratek:

*núøs nòsa/nòsu nòsu nùøs na nosu pod nùøsom/pod nòsu
nòsi nòsow nòsom nòse nòseh nòsami
nòsa nòsama*

Tako še: *múøst mòsta, liøs leësa, x lèsu;*

Med premenami v osnovi so najbolj pogoste: kolikostna premena naglašenega samoglasnika: *tič tíča, jùh júga, dèt deéda, škòf škófa, kròp kroópa, ràp rápa 'rep'.* Nekaj prvotno kratkih naglašenih enozložnih samostalnikov je v im. podaljšalo korenski samoglasnik, vendar ta ni več doživel istega glasovnega razvoja kot prvotno dolgi, zato so razlike v osnovah: *gráh gróha, kráj krója, práh próga, swát swóta.* Podaljšanje korenskega samoglasnika mora biti starejše od naglasnega umika za zlog na levo, zato so odrazi še kratki: *groóp gròbu, koóš kòšu, poót pòda.* – Naglasne prestave niso potekale hkrati, zato se pri samostalnikih, ki imajo v rod. ed. dolžino, v D/M pojavlja kračina, v O pa je osnova ali enaka R ali I:

*bùøx boóga x bògu boóga pør bògu z boógom
bríøx breeéga x brègu bríøx na brègu pod breégom
núøs nòsa pod nùøsom; koóš kòšu pot koóšom
moóšt móštu z moóštom; groóp gròba pod groóbom*

Samostalniki z osnovo na *-r* v sklanjatvi osnovo daljšajo z *-j* (izjema so dvozložni samostalniki na *ør*: *bídør bídra, pàpør pàpra, weéter weétra*): *di-húrja, katárja, reéwarja.* Iz nemške koroščine je prevzeto daljšanje moških osnov na *-i, -a, -o* in *-l* z *-n*: *Móri Mórna, Énci Éncna, Lùka Lükana Lükanov, Miha Míhana, Stánko Stánkana, Óto Ótana, Pául Páułna, Józl Józlna, ájhł ájhlna, čwéšpl̩ čwéšplna, šíntlna, tiøhlna.* To daljšanje prevladuje pri imenih ter prevzetih besedah; danes se širi tudi k osebnoimenskim osnovam na soglasnik: *Pép Pépna, Fránc Fráncna Fráncnov.*

Podaljševanje osnove z *-j* je redko: *Páuli Páulija/Páułna; dèdi dèdija (-i < -ij < -ej), s -t- pa še redkejše: Stánko Stánkota, Óčko Óčkota* (poleg pogostejšega *Stánkana, Óčkana*). Neobstojni samoglasniki so *ø* pred *r*, sicer še *o, u, i: cweédøra, páwør páura, góboç, gópcä, xwópoc, xwópca, koósoc koósca, štámoc štámca, žríøboc žríøpca; četörtok četörtka, pátok pátkä, píøsok píøska; štåpuh štåpha 'vodnjak'; brúøstik brúøška, podiølik podiølka.* – Govor ne pozna podaljševanja osnove z *-ov*. V rodilniški osnovi se pojavlja *-w-* iz *-t-: cíøgwä, koótu/koóto koótwä, pàku/pàko pàkwa.* Premene po zvenecnosti so take kot v knj. jeziku, le *-g* se premenjuje s *-h: bríøh breeéga, rúøx rògu.*

Samostalnik *ðøča/ðøče* ima v vseh edninskih sklonih končnico *u* (*ðøcu*), le v O tudi *-om.* Samostalnik *dan* ima dvojino enako množini, razlikujeta se le D in O.

19.53

dán	dní	dni	dán	dní	dníom	dniəm
	dní	dní		dníom	dní	dníəh
	dní		dneéma			

Metatonirani O mn. je znan tudi pri samostalniku *otrok: oótrek otròku otròku otròku pér otròku z otroókom; otroóka otrúæk otroókoma A = 1 otroókeh otroókama; otròci otrúæk otroókom otroóke otroókeh otrúäcmi.*

Premene končnic:

V edninskem rod. je posplošena nenaglašena končnica *-a*, razširjena pa je tudi nenaglašena končnica *-u* iz rod. ed. prvotnih *u*-osnov. Po Ramovšu (1952, 38) nastopa končnica *-u* pri enozložnih *o*-jevskih osnovah na trdi soglasnik, naglašeni samoglasnik mora biti dolg in cirkumflektiran. V ojstriškem govoru je *-u* tudi pri nekdanjih mehkih osnovah, pri dvozložnem *oótrek*, in *-u* je možen tudi v zvezi s predlogi: *bròdu, dròbu, gròbu, kòšu, lèdu, lèsu, màhu, mèhu, mòstu, móštu, óču, otròku, pòdu, pwòhu, rògu, smèhu, stòwu, stròku, stròpu, wànu, wòwu, wòzu, zòbu, zwònu, žòku, 'nogavica'*. Za označevanje živega se ta končnica pojavlja tudi v tož.

V daj. ed. je nenaglašeni *-u* edina končnica: ta prevladuje tudi v mestniku, lahko pa se pojavlja v O, kjer je končnica sicer *-om*; tako zlasti pri tistih samostalnikih, ki imajo v rod. končnico *-u*. Vzrok za to posploševanje vidim v izenačenju O ed. z M v moški prid. sklanjatvi. V mestniku ednine je živa tudi končnica *-i*, sicer znan v sosednjih severoštajerskih govorih, in sicer pri hišnih imenih (ta ostajajo nespremenjena, četudi se priimki spremenijo): *pér Andréniki, Brajéli, Gólarji, Stréuci, Kárži, Pétärchi*. V O mn. imajo končnico *-mi* redki samostalniki: *z otrúäcmi, vólni, dnèmi*.

2. moške sklanjatve govor ne pozna, ker se osnove na *-a* podaljšujejo z *-n* in se sklanjajo po 1. skl. 3. sklanjatve govor nima, pač pa 4.: m: *tø mwódiø tøga mwódiga*; ž: *ta mwóda te mwóde*; s: *te mwóde tøga mwódiga*. Sam. moški ima rod. mn. *móškov*.

1.1.1.2 Ženske sklanjatve so štiri

V 1. žensko sklanjatev gredo samostalniki s končnico *-e* v R ed. in *-ø* v R mn., torej tudi tipa brítow, móti. Naglasni tip je prevladal nepremični, torej ni premičnega, končniškega ali mešanega naglasnega tipa. Sklanjatveni vzorec je naslednji:

líp	<i>-a</i>	<i>-e</i>	<i>-i</i>	<i>-o</i>	<i>-i</i>	<i>-o</i>
	<i>-e</i>	<i>-ø</i>	<i>-am</i>	<i>-e</i>	<i>-eh</i>	<i>-ami</i>
	<i>-i</i>		<i>-ama</i>			

Tako se sklanjajo: *noóga, peéta, deéksa, màgva*. V daj. mn. je končnica *-om* posplošena iz moške, *-eh* pa iz zaimenske sklanjatve. V rod. mn. so osnove z dolgim *o* in jatom metatonirane: *noóga núəh, koóza kúəš, roóža rúəš, koósa*

19. *řas*, *kožas*, *koópa kúø*, *koópa kúøp*; tudi *røka/rèka*, *rók*, *smøreéka smøréøk*. Nezvočniški soglasniški sklop se olajša z neobstojnim *o* ali *e*: *móčka móčok*, *grúška grúšek*. V 1. ženski sklanjatvi najdemo tudi posamezne sam., ki so v knj. jeziku srednjega spola, v ednini le posamezne, v množini pa je prehajanje nepodaljšanih osnov posplošeno: *reébra reébre*, *líøte*, *jétre*, *plúče*, *úste*; pa tudi *jósle*, *pórse*, *sàne* iz knjižne 2. ž. skl. – Sam. na *-ev* se sklanjajo po 1. ž. skl.: *brítow brítwe* z *brítwo*, *ciárkow ciárkwe* za *cíáerkwo* (-*əu* se labializira v *-ow*: *bréskow*, *búkow*, *mwóčow*). Sam. *hči* posplošuje neimenovalniško osnovo *číøra*; máti se sklanja s pomikom nekdanjega akuta: *mótí matére matéri móter matér matérjo*.

Po 2. ženski sklanjatvi sklanjamo samostalnike, ki imajo v rod. ed. končnico *-i*. V nepremičnem naglasnem tipu so končnice enake knjižnim, le v D mn. je *-om*, M mn. pa *-eh*. Premični naglas ima malo samostalnikov: *jësn jesëni*, končniškega naglasnega tipa govor ne pozna. Mešani naglasni tip:

nùøč nòči nòči nùøč nòči nočjó;
nòči nočí nòčom nòči nòčeh nočmí;
nòči nòčma

Tako še: *múøč*, *mòči*, *kúøt kòsti*, *píøč pèči*, *klíøt klèti*, *gós gósi*, *pést pësti*, *dwán dwáni*. Sam. *kri* se sklanja takole: *krí kárwi s kärwjó*, *duri* pa *dúri duri* *dúrom dúri dúreh dúrmi*.

Samostalnikov 3. ženske sklanjatve je malo, najdemo jih le med prevzetimi besedami tipa *Mici*, *Ízabel*; za priimke brez imen so znani feminativi s posebnimi priponskimi obrazili. V 4. sklanjatev gredo sam. besede tipa: *ta mlóda*, *ta rájna*.

1.1.1.3 Samostalniki srednjega spola ohranajo svoj spol le v ednini; v dvojini in množini se sklanjajo po ženskem sklanjatvenem vzorcu, le tisti s podaljšano osnovo na *-t-* in *-n-* postanejo v dvojini in množini moškega spola. Vzorec za sklanjatev:

<i>kópit-o</i>	<i>-a</i>	<i>-u</i>	<i>-o</i>	<i>-u/-i</i>	<i>-om</i>
<i>kópit-e</i>	<i>-ø</i>	<i>-om</i>	<i>-e</i>	<i>-eh</i>	<i>-ami;</i>
<i>kopit-i</i>		<i>-oma</i>			

ali:

<i>žrèbe</i>	<i>-áta</i>	<i>-átu</i>	<i>žrèbe</i>	<i>-átu</i>	<i>-átom</i>
<i>žrebáti</i>					
<i>žrebáta</i>		<i>-átoma</i>			

Po vzorcu *kópito* se sklanjajo samo edninski samostalniki: *dríøje*, *bríøje*, *búkowje*, *dežówje*, *droóžje*, *gørmówje*, *jéwšje*, *koréje*, *kaméje*, *leskowje*, *pečowje*, *smúøje*, *vùpje*, *uríøje*. Po vzorcu *žrèbe* se sklanjajo: *píše pišata*, mn. *píšati*, *máče*, *žwàne*, *jàne*, *téle*. Samostalniki: *wùho*, *père*, *jáice*, *dékle* podaljšujejo osnovo s *-t* in se v dvojini in množini sklanjajo po ženski sklanjatvi. Z *-n-* podaljšujejo

opšto le seéme semána, mn. síømani, jøme imána, mn. imáni, vreéme vremána; za vime poznajo izraz *wincič* < vimčič. Tudi s -s- podaljšane osnove prehajajo v dvojini in množini med samostalnike ženskega spola: *drewo drewíøa*, dv. *drewíøi*, mn. *drewíøe*; *nèbo nebíøa*, mn. *nebíøe*; tèwo telíøa, òko očíøa, dv. *očíøi*, mn. *očíøe*, *cròwo črewíøa* 'trebuh', *críøwa čríøe* 'crevo'. Samostalnik tla se uporablja le v nekaterih predložnih zvezah: *nátle*, *naklíø*, *po klíø*.

Po 3. sklanjati se sklanjata jésti in píti v pomenu hrana in piha: *Na mízi je doóre jésti pa píti*. Po glasovni podobi se ločita od nedoločnika: *jást*, *pít*.

1.1.2 Samostalniški zaimki

1.1.2.1 Osebni zaimki so doživeli več posebnih razvojev. Navedene so naglasne in naslonske oblike: *jás mène mèn(i)* R *mèn(i) máno*, *me mi me*; *mí/mì* (ž *nèbe*) *nás nàm* R *pør nás/pòrnas nòmi*; *nèba/nèbadwó* (ž *nèbi/nèbidwíø*) *nóju nòma* D D; *tí tébe tébítèbi* R D *túøbo*, *te ti te*; *wí/wì* (ž *wèbe*) *wás wàm* R R *wòmi*; *wèbal* *wèbadwó* (ž *wèbi/wèbidwíø*) *wóju wóma* D D; *òn/àn* *jágala/jééga* *jèmu* R D *jíøm*; *ga mu ga*; *àna jé jéj jó jéj jó*, *je ji jo*; *wòne* se sklanja kot *òn* ali kot kazalni zaimek: *woníøga*; *wòni jìh jùm jé:/jìh jìh jíømi*, *jìh jùm je*; *wònadvó* (ž *wonidwíø*) *jój jeéma* R D D. – *seébe seébi* R D *súøbo*, *se si se*. Navezne oblike so: *záme záte zájgalzájolzáje*; *záse*.

Orodnik *túøbo*, *súøbo* je nastal iz *tobø*, *sobø*. V dvojini je *-ba* nastal iz *dva*. Pod vplivom 1. ženske sklanjatve imamo v dvojini obliki *nèbi*, *wèbi* in v množini *nèbe*, *wèbe*. Zveza s števnikom *dva* je ob krnu *-ba* zrahljana in vzpostavlja se zveza *nèbidwíø*, *wèbidwíø*; ž *jíøm*, ž *jíømi*, *jeéma* so naslonjene na sklanjatev kazalnega zaimka z odrazi za stalno dolgi oziroma staroakutirani jat. V svojilnem pomenu se uporablja rodilniška oblika *já* < *nja*; v obliku *jága* lahko slutimo ostanek starega rodilnika. Za knj. *njiju* je oblika *jój* < *júøju* < *njuju* < *njiju*; *nju*.

1.1.2.2 Vprašalna zaimka imata naslednjo sklanjatev: *dúøj koóga kòmu* R *kòmu kúøm oz. kólkój čeësa čòmu / čòmlíøíøm číøm*. Za psl. **k'þto* imamo po analogiji s **k'þda* izhodiščno obliko *kdo* > *gdo* > *do* + *j* > *dúøj*; dajalniška oblika se je posplošila tudi v mesnjiku. V zlogu pred *-m* polni vokali lahko oslabijo v polglasnik.

1.1.2.3 Oziralna zaimka *gdúør* in *kór* se slišita zelo redko; oziralni zaimki so izpeljani iz vprašalnih s sprevrženjem: *Dúøj je prðøo pobírati jájce, je mòr pa módliti; Kój smo méli, smo dáli*.

1.1.2.4 Nedoločni, nikalni, mnogostni, poljubnostni, drugostni in celostni zaimki so naslednji: *neédi* 'nekdo', *neéka*; *níøer nikúøgar*, *nèç ničíøsar* poleg *kórkàj*, *nèckàj*, *kór kékä*; *nobédn*, *mówodúøj mówokàj*, *weécdúøj weéckàj*, *màrsikàj*; *dúøj*, *kàj*: *A ti je dúøj pomógwaw*; *Gospodór pa ni ji dáw kàj píssati*. Prim. še *drúgi drújgaládnèdrújga*, *za àdnèdrúgem*; *wàs usà usè, obóòbadwó*.

1.2 Pridevniška beseda

1.2.1 Pridevniški naznamujejo lastnost, svojino, vrsto in količino. V ednini imajo posebno končnico za srednji spol *-e*, nastalo po strnitvi iz *-oje*, *-eje* v določni pridevniški obliki: *líøp líøpa lèpe*.

19.53 1.2.1.1 Sklanjatveni vzorec za pridevnike m. oz. s. in ž. sp.:

súh-øl-e	-iga	-emu	I/R	-em	-em;	súh-a -e -i -o -i -o
súh-il-e	-eh	-em	-e	-eh	-emi	
súh-al-i		-ema				

Rodilniška končnica *-iga* je znana tudi v severnoštajerskih govorih v Dravski dolini; orodniška končnica *-em* je enaka mestniški kot v zaimenski sklanjatvi člena *tə* in kazalnega zaimka *šti*. Tudi v dvojini in množini so prevladale končnice z jatom.

Najpogostejši lastnostni pridevniki v ojstriškem govoru: *búərn* 'boren, slab', *búəs*, *moóčn*, *jázn*, *špícast*, *ráwn*, *kríw*, *cótow*, *wájek wáhka*, *deésn*, *léwi*, *májek máhka*, *dóbər doóra dòre*, *téžek*, *uréč*, *swóp*, *dróbn*, *mwót*, *stár stóra stóre*, *swádek*, *kísew kíseéwa kíseéle*, *tómn*, *bóun*, *zdráw*, *rídok*, *poózñ*, *zgúədn*, *díwji*, *bréja*, *slíəp*, *gwúh*, *krúmpast*, *pükwast*, *wámpast*, *žlwéñ*, *márzov*, *toópow*, *hút*, *súh*, *líəp líəpa lèpe*, *mádu mádwa* 'medel', *bíəw bíəwa bíəle*, *čérn*, *ərjáw*, *síw*, *pwáw pwáwa pwále*, *ordéč*, *zelén*, *kúmšn*, *pómetn*, *kríglaw* 'hriпav', *narét* 'narejen', *zamlíət*, *obút*, *obléčen*, *žégnan*, *opsíčkan*, *gárčow*, *wodeníčn*, *napíhjen*, *razdárt*, *rízán*, *zalúblen*, *pokoópan*, *zwúšen*, *zabížlen*, *wóln*, *hín* 'mrtev', *žeráč* 'zareč', *lesíən*, *zeleézñ*, *hoódn* 'lanen', *jesíənow*, *čríəšnow*, *grúšow* 'hruškov', *hójow*, *smówow* (óli), *smáříčkow*, *ríəpn*, *sónčíčn*, *jóbočn*, *bùčn*, *plehównatn*, *inatn* 'inast', *iwnatn*, *swómatn* 'slamnat', *páreteén* (kwabósa), *tówst*, *šürek šroóka šróki* (mn.), *wózok*, *dówh*, *krótok*, *tínski*, *míhn*, *móli*, *wéjki*, *wísek*, *wisoóka wiśoke*, *wisóki* (mn.).

Svojilni pridevniki se tvorijo s priponskimi obrazili: *-ow* *-awa* *-awe*, *-in* *-ina* *-ine*: *Óńcow* *Ončawa* *Ončawe*, *Pétőrčow* *Pétőrčawa* *Pétőrčawe*; tako: *Poógačawa* *Jérčka*, *Kúəsawe* dékle, áčina vóla; *Widine* óúče. Svojina se lahko izraža tudi s svojilno pripono *-j*: *Čérnogláv+j+a* > *Čérnogláula* *Wíka*, *Mihél+j+i* > *Mihél(j)i* *Ánzi*. Svojilni pridevnik se sicer tvori iz podaljšane osnove: *Fájdł* *Fájdłna* *Fájdłnow*, *Móri* *Mórna* *Mórnow*, *Lúka* *Lúkana* *Lúkanow*.

Vrstni pridevniki: *príədn*, *zódn*, *spúədn*, *sríədn*, *kúənski*, *cóklski*, *kúrji*, *ójstórski*, *túrski*, *krízow* (pót), *koótərni* (keédn) 'kvatrni', *gúərn* (weéter), *júžn*, *rápny* (gníwa), *wəršn*, *sríədn*, *pájsji*, *móški*, *líški* 'človeški', *mərtwáški*, *páwərski*, *swowénski*, *níəmški*, *Grúəblski* (Cénc).

1.2.1.2 Stopnjevanje. Lastnostni pridevniki tvorijo primernik z obrazili *-ši*, *-jl-i*, *-ejši*, presežnik pa z *naj-* + člen določnosti *ti* + primernik. Največjo ali najmanjšo stopnjo določene lastnosti lahko pomeni tudi primernik s členom določnosti: *mwót mwójši* *nájtimwójšltə* *mwójši*; *líəp gúərši* *nájtigúərši/tə* *gúərši*; *míhn máj(n)ši* *nájtimáj(n)šiltə* *máj(n)ši*, *wísek wíši*, *šürek šírši*, *nízok níži*, *wózek wóži/wóžji*, *krótok króči*, *wéjki* < *veliki wáčil*; *wájek wažéji* 'lažji', *stár staréjšl/stórsi* *tə* *stórsi*. – V govoru je zelo pogostno opisno stopnjevanje z *ból* *nájból*, *máj* *nájmáj*. Pridignjeno stopnjo tvorijo s prislovom *čúdno* v pomenu 'zelo', pa tudi s predponami, npr. *pre-*: *čúdno mícen*, *premícen*, *prewózok*, *presúh*.

19.53 *Z obrazili tvorjena primernik in presežnik sta posplošila obliko na -i za vse tri spole, zlasti kadar pridevnik opravlja vlogo povedkovega določila. V poudarjenem stavčnem položaju uporabljajo presežnik z najti/nájtə in primernikom, v drugih položajih pa le člen določnosti in primernik v superlativnem pomenu. Nekaj zgledov: Lénc je biu mwójši kák nóš áti; Líza je bòwa ta mwójši; Jás, ta stórši, sm̄ ostówa doóma: Bwà je ta wáči gnúejwoža; Mica je stórši od mðne; Je prðswa na staréjsi žénska.*

Pripomska obrazila -ok, -ek, -ik pri stopnjevanju z obrazili odpadejo: nízok níži, wózok wóži, krótak króči, wájek wažéji, šúrek šírši, wísek wiši, wéjki wáči.

1.2.1.3 Določnost. Pridevniki določnosti in nedoločnosti ne ločujejo s svojo obliko. Za določnost uporabljajo pred pridevniško besedo člen tə/ta ta te in ga tudi sklanjajo; člen en pri samostalniku označuje nedoločnost in se sklanja. Primeri: te tínce kwabóse, s tem sríadnem, s tem wéjkem, s tem mihnem zvònem, ta wáči dwó, tə wáči púap, šèti tə mwódi, tisti tə stóri so prájli.

1.2.1.4 Naglas. Najpogostejsi je nepremični naglas na istem zlogu tako pri tvorbi oblik za spole kot pri sklanjatvi in stopnjevanju. – Premični naglas se pojavlja na umično naglašenem prvem zlogu pri pridevnikih moškega spola v ednini tipa: kiseu kiseéwa kiseéle, šúrek šróoka šróke. – Da je govor poznal mešani naglasni tip, kažeta kakovost in kolikost umično naglašenega korenskega samoglasnika v obliki za srednji spol v ednini ter v vseh sklonih za moški spol v množini: líáp líápa lèpe, mn. lèpi lèpeh; súh súha sùhe; mn. súhi sùheh (ž. sp. súhe); dóbər doóra dòre, dòri dòreh (ž. sp. doóre).

1.2.2 Pridevniški zaimki

1.2.2.1 Osebni svojilni zaimki se sklanjajo po pridevniški sklanjatvi: imenovalniška osnova se lahko pojavlja poleg rodilnika tudi v D, M in O ed.: múaј múaјja múaјmu/moójemu o múaјmu/moójem z múaјmu/moójem: oblika za ženski spol je moója, za srednji pa móje/múaјe; v im. mn. je umično naglašeni o še kratek: móji, móje. Podobne oblike imata tudi zaimka twúaj in swúaj. Za 3. os. ed. imamo oblike jegów/negów -a, -e jénl/jéjn, v dvojini in množini pa nójn, vójn, jójn oz. nóš, wóš, jéhn.

1.2.2.2 Kazalni zaimki so šèti šèta, šète, tisti tista tiste, wùni/wònì/ùni, štòk štóka štóke/tók tóka tóke. Štekanje je znano tudi pri prislovih: štò, štám 'tam' in 'zadnjic'. Sklanjatev je pridevniška. Zaimek šèti se uporablja v poudarjenem stavčnem položaju, sicer se pa uporablja tisti v pomenu 'ta': Šète swðne níma zdráveh čríaw; Šèta mó pa štóke špičaste koleéne; W šètem keédnú je bòwo; Šète je twúaje; Smo mèli wsè pokréwsane šète kòsti; A tiste še níste čúli?; Tiste je pa ríasñ bòwo; Tiste sm̄ pa wédeew; Je pa čúdno tiste rëči. Tudi štòk se uporablja le v poudarjenem položaju: Štóka čúdna wíha je bwà; Po štòkem snègu hódimo; Mójo tóke ráwne púalje; Čósi je bòwo tóke deéwo. Ostanki kazalnega zaimka s̄b si se so ohranjeni v prislovih: sàntər, sàntre, sàm, gòrsa, dóusa, wùse, nàs 'danes', líatos.

BY

19.5.3.2.2.3 Vprašalni vrstni zaimki so kíøri kíøra kíøre, lastnostni kók kóka kóke, vprašalni čigáw čigáwa čigáve. Okrepitvene pripone -šen govor ne pozna.

1.2.2.4 Pridevniška oziralna zaimka sta kíøri in ko 'ki'. Vlogo oziralnega zaimka ki opravlja tudi kák: Pôle je pa mew èeno, ko je pré pør fájmoštru bòwa za kúharco; Tista, ko je bòwa negówa čløra, jé pa ní daw kór kaj písati; Kàpørc je pa smørekow, ko ot smørké dów naleti; Pør Poógači, kák je nòš sòset, so tríji pùøbi umáøi.

1.2.2.5 Nedoločni, mnogostni in vseobsežnostni pridevniški zaimki so: níøki 'nekateri', mówokíøi, weékíøi, màrsikíøi, usók, wàs usà usè.

1.2.3 Števniki

Glavni števniki so: èn/èdnì éna ené, sklanja se po pridevniški sklanjatvi. Za dva: dwó dwíø dwíøx/dwíøjeh dweéma/dwíøma; v rodilniku je še ohranjena osnova dvoj-, le končica je prevzeta po prid. sklanjatvi; v D in O pa nastopata vzporedno obliki s staroakutiranim in stalno dolgim jatom. Za 'tri' in 'štiri': tríji, štríji za moški spol in trí, štíri za ženski spol; v sklanjatvi se osnova ohranja: tríjeh, štríjeh: dalje: pét pèteh, šíøt šesteh, sèdom sèdmeh, ósom ósmeh, devét dewèteh, desét desèteh, ádnejst, dwóejst, ádñdwójst, tríøeti, stúø stúøejex, tåužnt.

Vrstilni števniki imajo pred seboj sklonljivi ali nesklonljivi določni člen tø: tø pàrvil/drúgil/trétil/štártil/çetárti... Med ločilnimi števniki se uporabljata le dvúøj in trúøj kot vrstna in količinska: dvúøji otròci, dvúøje otrúøk. Množilni števniki se tvorijo s pripomo -øn: enúøjn, dwúøjn, trúøjn, z besedama -kratn in -bart (nem. Fahrt): nobárt, pørwbárt, stúøbórti (prislov); dwíøkrátn.

1.3 Glagol

1.3.1 V ojstriškem govoru pozna glagol vse oblikotvorne in oblikospreminjavne vzorce kot v knjižnem jeziku; narečne so le premene korenskih samoglasnikov zaradi metatonij, naglasnih umikov in pomikov ali zaradi pospološevanja ene izmed osnov.

V sedanjiški spregatvi je v 1. osebi dvojine osebilo -ma, v 2. in 3. osebi dvojine -ta in v 2. osebi množine -te tudi pri brezpriponskih glagolih. V velelniku se je pospološila edninska naglasna oblika tudi v dvojini in množini.

1.3.2 Neosebne glagolske oblike.

1.3.2.1 Nedoločnik je bil dolg, z obrazilom -ti (ali -i za č). V hitrem govoru se je končni -i večinoma obrusil do ničte stopnje. V nedoločniku so ohranjene sledi naglasnega umika s končnega kratkega zloga: nèst, prèst, prèt, uzèt, rást, pàst. Obrazilo -ti (-t) se analogno vnaša tudi v glagole tipa reči: rèčt, lèčt; v sklopu tret se -re- premenjuje v -ri-: drít, žrit, mrít, v skopu tléč pa se -le- premenjuje v -lo-: obłèct, wlèct; pri glagolih s pripomo -ova-/eva- in -uje- se sedanjiška osnova pospološi tudi v nedoločniku: opsekúwat, obrežúwat, prepišúwat.

1.3.2.2 Namenilnik. Razlika med nedoločnikom in nomenilnikom izginja; redki glagoli imajo posebno nomenilniško obliko z odrazom za dolgi cirkumflektirani samoglasnik: grém mlíæst proti tríøba je mleést; ženi póst – ne smíø pást žvíne; púøj hcót – ne smíø hcár; grém spót – ne spát.

1.3.2.3 Deležniki na -č in -ši/-vši so redki, npr.: žeráč, bíwši, *prav tako deležja na -e*, npr. gríáde: deležniki m. sp. na -l se po naglasnih tipih razvrščajo takole: naglašeni -áw: djáw, oráw, bráw, tkáw, sjáw, dáw, wzáw, objáw; naglašeni -iw: nabíw, skriw, cedíw, bíw, kosíw; naglašeni -éw: péw, mléw; naglašeni -árw: žárw, dárw. Nenaglašena -əl in -il sta se razvila v ozki ə: neésə, pódə, ozábə, reékə; páhno, spománo, míšlo; nenaglašeni -al je danes zastopan z -ow: deéewow, obrežúwow; nenaglašeni -él je dal -eew: wideew, oóteew, kláčeew. Naglasne in samoglasniške premene pri tem deležniku za ženski in srednji spol v ednini ter dvojinske in množinske oblike bodo prikazane pri pregledu glagolov po glagolskih vrstah. Opisni deležniki in deležniki stanja na -nl-t se razvrščajo podobno kot v knjižnem jeziku; razlike: *zanéšen, pomówžen/pomówzen; uzát, obját, začát; páhjen, uzigjen, pókjen.*

1.3.2.4 Glagolniki so pogosti; sodijo v okvir samostalniških besed: *žiwléje, tørpléje.*

1.3.4 Glagolske vrste

1.3.4.1 Glagoli na -am

Glagoli te vrste spreminjajo in tvorijo oblike po naslednjem vzorcu: *díewam, deewaj -te, deewat, deewow díewawa dewówo, dv. dewówa dewóli; mn. dewóli -e; díewan; v trozložnicah je naglas nepremičen: dobíwlam, -aj, -aw, -a.*

1.3.4.2 Glagol na -im: *míslim, míslí -telmíslte; míslt, míslø mísla/mísllla -o, -i: hódim, hòdi -te, hòdit, hòdo hódwa hódwø/hodíewo, dv. hodíewa hodíeli; mn. hodíili hodíele; cedím, cèdi -te; cèdit, cedíw/cedíø cedíewa -o, dv. cedíewa cedíeli, mn. cedíli cedíele.* Glagoli, ki imajo v nedoločniku naglašeno pripono, v sedanjiku pa osnovo, imajo v deležniku za ženski spol v ednini metatonirani korenski samoglasnik, znan tudi v širšem severnoštajerskem prostoru; že v obliki za srednji spol je lahko naglašena pripona, ki se pred w udvoglasi v ía, verjetno iz fonetičnih razlogov; ta dvoglasnik je pospoljen tudi v dvojini in množini v obliki za ženski spol, množinska oblika za moški spol pa ima pripono -i-. Glagoli z nedoločniško pripono -ě- (tudi za šumevcí): *wídim, wídi; wèdet, wideew wídwa -o; mn. wídlí/widéli.* Kratki naglašeni i > ə v nedoločniku je verjetno nastal po naliki z glagoli tipa *živetí*: *žívim, žíwi -te; žéwet, žíweew žíweéwa, dv. ž. sp. žíweéli, mn. m. sp. žiwéli, ž. sp. živeéle; klačím, kláči -te; kláčet, kláčeew kłačeéwa kláčeli.*

Pri deležniku na -l- se pojavlja odraz za ē tudi v nenaglašenem položaju, torej je naglasni umik mlajši, odraz ozki e za jat pred zlogom z -i v moški množinski obliki je nastal po vokalni harmoniji; ženska dvojinska oblika kaže ali na starejšo s končnim jatom živelé ali pa na pospolitev ene osnove za ženski spol v vseh treh številih.

Glagolski tip *bojím, stojím* ima v deležniku odraz za dolgi, za kratki pa tudi za umičnonaglašeni a: *bát, báw bòwa* (skrajšani o pred w) *báli, znát, znáw znòwa znàli.*

1.3.4.3 Glagoli na -jem: *čújem, čúj; čüt, čúw -a, mn. čùli -e; píjem, píj; pít/pìt, píw -a -ol/píewo, dv. píewa, ž. sp. píli; mn. píli/pìli pile, zapít; nabíjem, nabíj,*

19. *šabđt, nabíw -a, dv. nabíøwa, ž. sp. nabili, mn. nabili/nabđli, nabít; poójem, pé(j); pèt, pèw peéwa -o, dv. peéwa peéli, mn. péli peéle; ščijem, ščil/ščèd; scát, scáw scòwa scáli, poscón; spíjem, spì; spát, spáw spòwa spàli, zaspón; prepišújem, prepišúj; prepišúwat, prepišúwow prepišwówa prepišwóli; kolínjem; kolínwat, kolínwaw.* Pri glagolih s pripono *-uje-l-ova-* je naglašena pripona *-uva, nenaglašeni o lahko onemi.*

1.3.4.4 Glagoli na *-em: nèsem, nèsi -te, nèst, neéso neéswa, mn. nèslí, zanéšen; móñzem, móñzi; mleést nam. mlíost, pomónzen* (premena *ow > on*); *prádem, prádi; prèst* (umično naglašeni *ę*), *prádo prádlí; grém, jèdi/púej jèditel/púejte; jèt, šòw šwá -ò, šlì/šlò šlè šlò; nájdem, nájdi, nájt, nášo, nášli* (mlajši naglasni umik); *réčem, rèči; rèct/réčti, reéko reékwa/rékwa rékwo rékli, rèčen reéčno; uláčem, uláči; uláčt, ulíèko, uláčen* (umično naglašeni *-le-* se reducira v *-lə-*); *uzámem, uzèmi -te; uzèt, uzáw -a uzáli, uzát; dérem se, dèri se; drit/drót, dòru, odòrt 'objokan'; pähnem, pähni; páhno pähñwa pahnówo, pahnówá, pahnóli; tako še míinem, spománem, utáknem; póknem, pókní; póknù, pókno pókñwa -o, pókñli, pókjen 'počiti'.* (Glagoli z nedoločniško pripono *-ni-* imajo v nedoločniku naglas vedno na osnovi, naglašena pripona v deležniku na *-l-* pa se pojavlja v oblikah za srednji spol v ednini ter za oba spola v dvojini in množini, vendar se *i* ne diftongira v *iə* kot *ceedíøwo*, pač pa v *ó < á*, verjetno po naliki z glagoli na *-am*, ki tudi premikajo naglas (stari akut); *úérjem, òrji; oórat, oráw orówa oróli, zorón; ríøzem, rèži; reézat, reézow ríøawa rezówo, dv. rezówa, mn. rezóli, ríøan* (naglasni premik starega akuta v oblikah za srednji spol v ed. ter v dvojinskih in množinskih oblikah deležnika na *-l-*); *bérem, béri; brát, bráw bròwa -o, mn. bráli -e, brón; séjem, séj; sjèt, sjáw sjòwa sjàli.* Pri glagolih brez nedoločniške pripone se kažejo refleksi mladonaglašenih korenskih samoglasnikov. Nenaglašeni nosni *e* se je po raznosnjenu razvil v *e* (*prèst, lèct, sèct, upréct, užèt, zàčet, zépst*), na to kaže danes kratki naglašeni široki *e*, dolgi nosni *e* in dolgi polglasnik pa sta se razvila v dolgi *a* (posebnost podjunščine). Tak *e*-jevski odraz pa se v sklopu *-lečt-* ne reducira, kot se odraz za *ě* (*uléčt, ulážem 'leči, ležem'*, proti *uláčt, ulíøem 'vleči, vlečem'*; podobno *dréti > drót, žreti > žrót/žrit*). Glagol *hoteti* ima oblike: *óčem/číøem, núøçem, oóteew oótwa ôtli.*

1.3.4.5 Glagoli na *-m*

Pri brezpriponskih glagolih so znane naslednje oblike: *bòt; sm/som si je, sma -ta -ta, -mo -te -o; bòdi, -ma, -ta, -mo, -te, bodóč, nísm/čísm/knísm; bòm bòš bo/bòde, bòma -ta -ta, bòmo -te -jo; bìw bwà/bòwa bwò/bòwo, blù/bòli blè/bòle; bìwsi; dát; dàm dòš dò, dòma -ta -ta, dòmo dòte dòjo; déj -te, dáw dòwa -o, dàli e, dón; weédet; wíøm, zwej/wédi/wíødi, weédeeu wíøawa wíødli; jást/jàst; jíøm, jéłjéj jételjéjte, jíødo jèdwa -o, dv. jèdwa jèdli, mn. jédlí jèdle; (grém) jíøst, pojíøden, sam. jésti, zjíødi.*

1.4 Prislovi

V prislovnih oblikah so ohranjena tudi starejša sklonila (-ě, -i), kazalni zaimek *sł, štekanje*; deiktični *-j* je izginil.

19.53.1 Prislovi prostora odgovarjajo na vprašanje kē – kām – ot kót – do kót: doóma, dáwč, blízu, ḡore, n̄et̄or, tāntre 'tam', zúna/zúma, doóle, dərgé, zráwno, ponekót, ìnde 'tam', tūt/tòl/štò, tām/štām, dúømo, dól/dówl/dówt̄a, dówsa, ḡor/ḡorta, ḡorsa, sànt̄or, sàntre, n̄otre, wün/wünta, wùse, okú/okúøwo, skøúze, ukré, prúati, napré, bék, čríøs, dówcriøs, nagúør, nazdú, ta, tóta, sàm, neékom, tá pa sàm – odáwč, od blízu.

1.4.2 Prislovi časa odgovarjajo na vprašanje kadó, kodój – kák dówgo: nás 'danes', dáwe, zùtra 'jutri', ujútro 'zjutraj', dopógni, opógni, wodánko (po pol-dnevu), popógni, dríøwe, wècer 'zvečer' in 'večer', ponòči, čosi, wóni, líatos, wigret/wigredi, poleéti, ujësn̄, pozími, záj/zéj – bðrš, pðll/pðle, pré, zódn̄č, na-zódn̄no, nikòl, zmírom, dówgo cajta, dròč/drðč 'zopet', glíh zéj, doókler, zgúøda, nbárt, wécbórti, štām 'zadnjič, pred časom', štām nbárt, enkrát 'nekoč', starjá, mwadjá (lunine mene).

1.4.3 Prislovi lastnosti odgovarjajo na vprašanja: kó 'kako', kóde, kák, kéjko: kùp/kòp, ukùpe, urédu, zráwno, tíntko (čuje), wréčo, fájn, čúdno 'zelo', lèpol/lòpo, pomóleh, ríhtik ríøsn̄, bðrš dójsti, čúdno dóro, gästo 'pogosto', ták, šták, kák, tåko 'tako kot', téjko, štéjko, mówołmó, nìčkaj, kórkéka, nðč, pò 'pol', wéjko, dójsti, téjkokaj, wéjkokaj, neéka, cmówo 'premalo', za àdn̄drúgem, neéko 'ne-kako', žiher 'lahko', ukríønc okòwo 'naokoli', posíøbe (povedkovník: rát róda rójši).

1.4.4 Prislovi vzroka, namere, učinka so redki: zakój, zató, zateégadél, zawólo.

1.4.5 Prislov ob glagolu lahko okrepi osnovni pomen glagola ali pomen pred-pone, lahko je tudi kalk; prislovi so lahko tudi prevzeti: dów zawažat, dów narát 'poračunati', dów sádi, se dów díø 'sleče se', dùrice za dów zàpøerti, dów žét, so záca dów odárli, smo se dów zœüli; so góø rezóli, góø kídali, góø ustáni, u kré prè 'izginiti', 'uničiti se', 'umreti', wün narét 'izdelati', wün púcati, vün šíwati; mlíøko kùp gré 'se skisa', kùp zwít, cùø kòsit, cùø glédati, cùø míøatti.

1.5 Predlogi se po obliku, pomenu in vezanju večinoma ujemajo s knjižnimi. Predlog z zastopa z in iz: z otrúøcni, z íwe; zø zastopa z in iz pred vzglasnima s, š: zø sekíro, zø šúøle; predlog ž stoji le pred j < nj: ž jó. Knjižni predlog k nastopa le kot h: h noógom, h úri. Predlog raz se veže s tožilnikom: raz létro, raz pwòh. Predlog za ob nedoločniku izraža modalnost: za dòbiti, za fúøtrati. Predlog pri je v mestniku zaimkov mi in vi umično naglašen: pðrnas, pðrwas.

1.6 Členki za vzpostavljanje zveze s sobesedilom, za pomensko in naklonsko barvanje so tipično koroški: dør 'dobro', kój, kòr, kùma, tüt, wðda/wíøda, pa, báj 'baje', nè, knè, čè.

1.7 Medmeti za izražanje človekovega razpoloženja, za zapovedi, prepovedi, posnemanja se po pokrajinh razlikujejo zlasti v kletvicah (slovenskih je bore malo), vabnih klicih in v dogovorjenih velelnicah za živali; tako npr.: štíja, háp (za vola na levo, na desno), hé nahé 'stoj', hé na hé 'naprej', éj, stàbi 'prestopi'; tibò, bístahòr desno, levo za konja), jiø 'naprej', húmi jiò 'prestopi naprej'.

The morphological system of the microdialect of the Carinthian village Ojstrica, belonging to the Podjuna dialect, has preserved a three-number system. Nominal declensions exhibit a generalization of the endings *-ama*, *-om* (Dpl), *-eh*, *-ami*. The neuter gender persists with singular nouns, particularly noncount mass nouns (material, collective and abstract nouns); in the dual or plural, neuter count nouns become feminine or, extended with *-n-* or *-t-*, masculine. In the genitive singular of monosyllabic masculine nouns and of the noun *otrok* the unstressed ending *-u* also occurs. The locative singular has the regular Carinthian ending *-u*, which is sometimes transferred into the instrumental singular by analogy with the adjectival declension; in addition, the locative singular ending *-i*, which is a characteristic of the Styrian dialect, is sometimes found in household names. The immobile and mobile stress types have prevailed in the masculine declension, but the quality of the vowels under retracted stress witnesses of a sometime existence of the mixed stress type: *núəs nòsu/nòsa*. Masculine noun stems ending in *-i*, *-a*, *-o*, *-l* are extended with *-n-* (*i* alternates with *-ø-*, and *-o* with *-a-*): *Móri Mórna*, *Lúka Lükana*, *Stánko Stánkana*, *Rúdl Rúdlna*. There is no *-ov-* stem lengthening. The second feminine declension has preserved stressed instrumental singular and genitive and instrumental plural endings: *nočjó*, *nočí* (the former neoacute); generally, however, the stress is retracted: *nòči*. The neuter nouns *wího*, *pére* and *jájce* extend their stem with *-t-* and become feminine in the dual and plural: *wušáta*, *peráta*, *jajcáta*; however, the type *teláta*, *žrebáta* is masculine in the nonsingular.

The instrumental case of the personal pronouns *ti*, *sebe* is *túžbo*, *súžbo*. Neuter gender adjectives have the ending *-e* < *-oje*, *-eje* of the former definite form. The masculine adjectival declension has some specific endings taken over from the pronominal declension: *-iga*, *-em* (also in the instrumental singular), *-eh*, *-em*, *-ema*, *-emi*. – The superlative is formed either peripherastically or by means of *nàj + ti + comparative* or *ti + comparative*. The elative degree for 'very' is *čúdno*: *čúdno líčpa*. The stress development is reflected in vowel alterations: *dóbər doóra dòre*, *dòri* (pl.). Demonstrative pronouns and adverbs are characterized by the *štekanje* phenomenon: *šđti*, *štók*, *štò*, *štám* (/št/ –pronunciation instead of /t/).

The verbal infinitive can be long or short. Only frequently used verbs have the supine form, with a long circumflex vowel: *Grém mlíčst* – *Ne smíčm mleést*; *jíast* – *jeést*, *póst – pást*, *hcót – hcát*, *spót – spát*. Only the thematic conjugation is preserved, hence *dóte*, *wíte*, *jíte*, *bóte*. The stressed singular imperative stem has been carried over to the dual and plural: *nési nésita nésite*. The vowel reflexes in verbal forms are indicative of the development of the long circumflex and acute, as well as of the shifts of stress; particularly interesting are the stressed forms of the infinitive and of the *l*-participle for all three genders and all three numbers: *deéwat(i)*, *díowam*, *deéway*, *deéwou díowawa dewówo*, *dewówa* (masculine dual), *dewóli*; *brát(i)*, *bérem*, *béri*, *bráu brówa*, *bráli*; *hòdit(i)*, *hódim*, *hòdi*, *hòdo hódwá* *hodíwo*, *hodíwa* (masculine dual), *hodíoli* (feminine dual), *hodíli* *hodíle*; *žđwet(i)*, *žíwim*, *žíwi*, *žíweeu žíweéwa žíweéli* (feminine dual), *žíweli žíweéle*; *jást*, *jíom*, *jé*, *jíðo jèdwa jèdwo*, *jèdli*, *jèdle*, *grém jíast*, the noun *jéstí*, *zjíði*.

The adverbs flaunt certain archaic forms: *tàntər*, *sàntər*, *tàntre*, *sàntre*, *inde*, *gòrta*, *gòrsa*, *dówe*, *dríewe*, *wigret*, *mwdjá*, *starjá*. The following adverbs occur frequently as verbal particles: *dóu*, *gòr*, *wùn*, *kùp*, *cúo*, *bék*. The preposition *z* alternates with the positional variants *zə* and *ž* before *s*, *š*, and *j*, respectively. The preposition *raz* still enjoys some use. The Carinthian particle *dør* developed from *dobro*; negation is expressed by means of *ne*, *če*, *kne*.